

Lomituspalvelut, viljelijätukihallinto ja maaseudun kehittäminen maakuntauudistuksessa

Lapin maakuntatilaisuus, Rovaniemi 22.5.2018

Taina Väre

Erityisasiantuntija, pienkunta-asiat ja maaseudun kehittäminen

KUNTALIITON PIENTEN KUNTIEN NEUVOTTELUKUNTA

- Kuntaliiton valtuuston asettama (2018-2021)
- Pj, vpj sekä 13 jäsentä + varajäsenet
- Pieni kunta: alle 10 000 asukasta > yli 200 kuntaa
- tehtävänä vaikuttaa pienten kuntien erityisnäkökohtien huomioonottamiseen edunvalvonnassa

Jäsenet/varajäsenet Lapista:

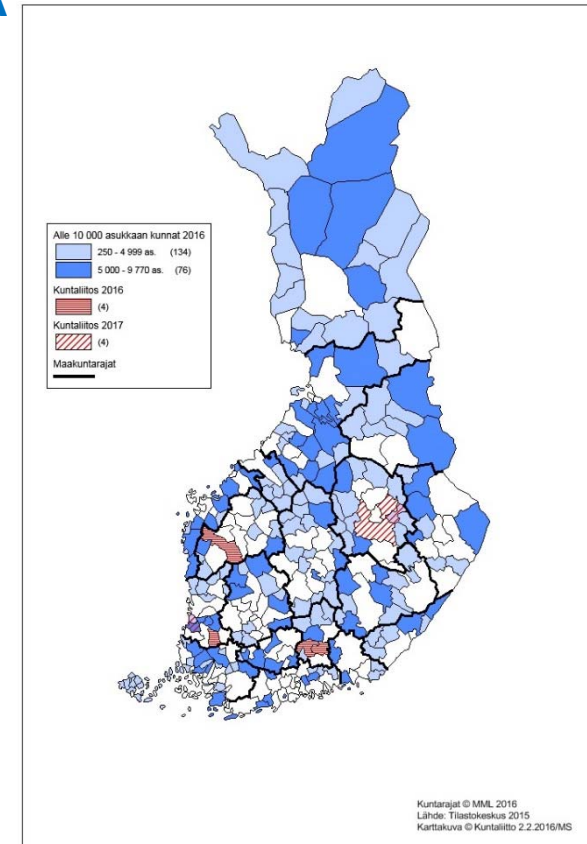
- Koskela Lea, Kemijärvi (jäsen)
- Savukoski Riitta, Kemijärvi (jäsen)
- Ruotsalainen Martti, Simo (varajäsen)
- Koivisto Anne, Utsjoki (varajäsen)
- Nordberg Aulis, Utsjoki (varajäsen)

KUNTALIITON MAASEUTUVERKOSTO

- muutostuki maakuntauudistuksessa (mm. lomituspalvelut, tukihallinto ja maaseudun kehittäminen)

MAASEUDUN INRFA-VERKOSTO

- Yksi maaseutupolitiikan viidestä verkostosta

MAASEUTUPOLITIIKAN NEUVOSTO (MANE) JA VERKOSTOT 2017-2019

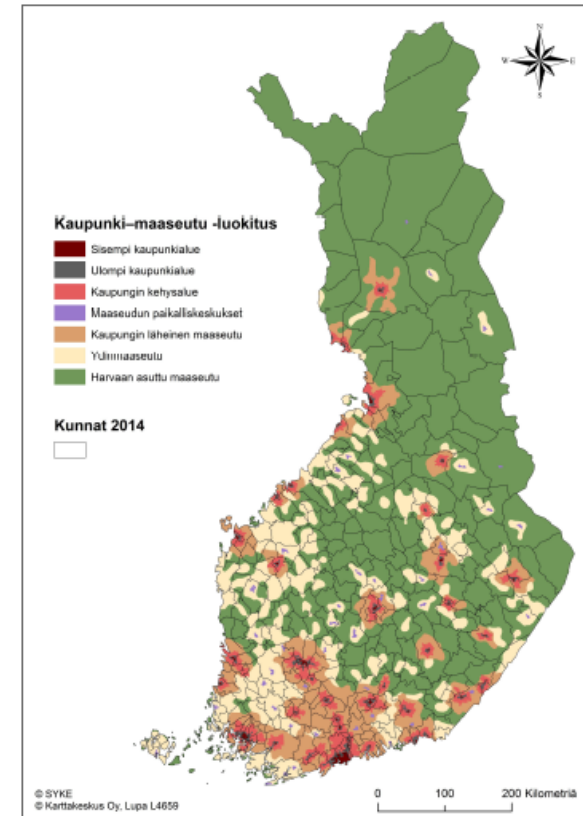
Maaseutupolitiikan neuvosto (MANE) ja verkostot:

1. Harvaan asutut alueet - HAMA
2. Osaaminen ja työllisyys - OTE
3. Kansalaistoiminta ja hyvinvointi - Kahvee
4. [Elinvoimainen toimintaympäristö - Maaseudun INFRA](#)
5. Ruotsinkielinen toiminta – IDNET

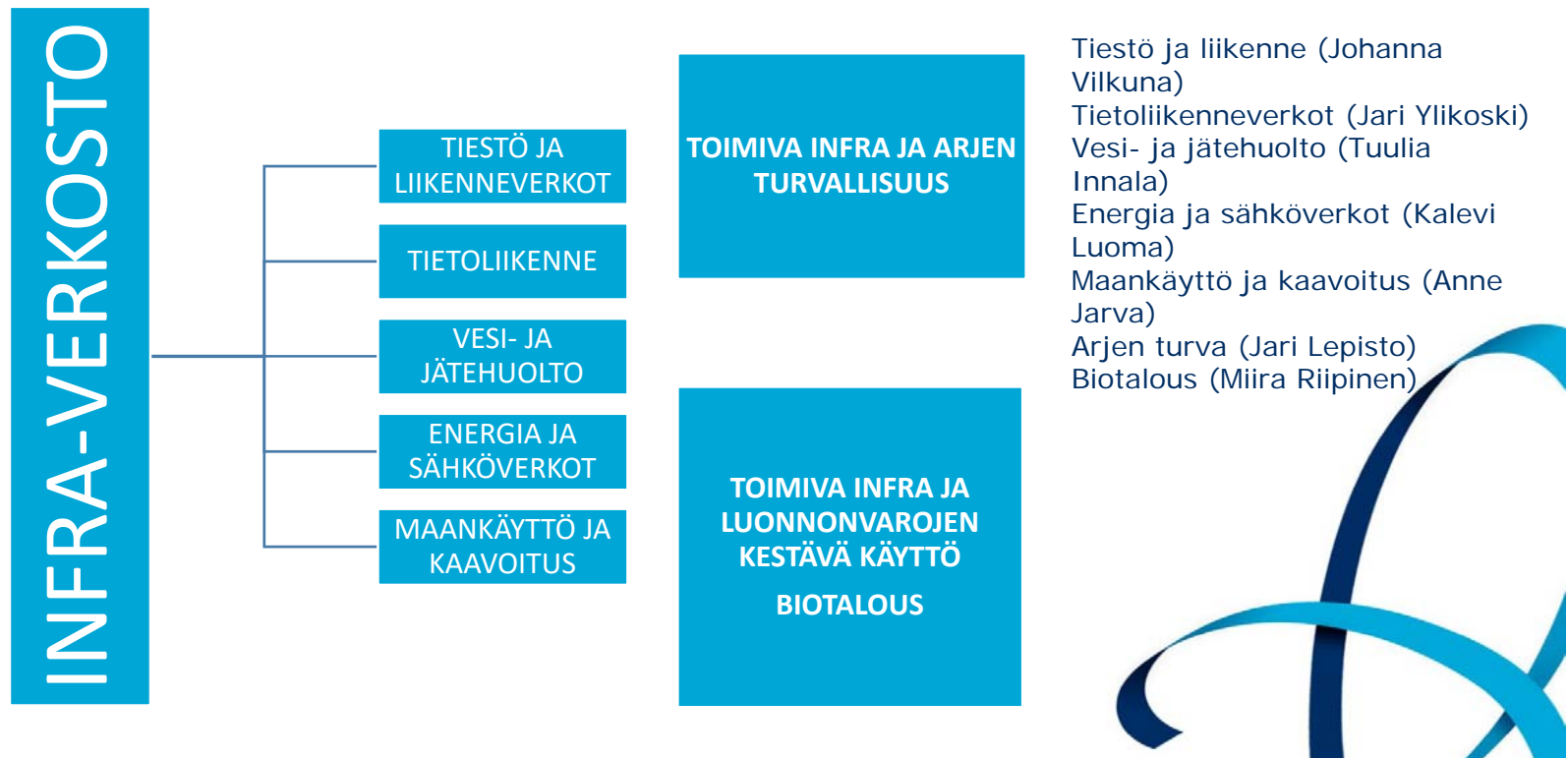
Verkostot toteuttavat:

- Maaseutupoliittisen kokonaisuohjelman 2014–2020 ja
- Maaseutupolitiikan neuvoston MANEn tehtävien toteuttamista
- Rahoitus MMM/maaseudun kehittämisen määrärahasta

[Lisätietoa Maaseutupolitiikka.fi](http://Lisätietoa_Maaseutupolitiikka.fi)

Maaseudun elinvoimaisen toimintaympäristön perustana on toimiva INFRA

Lomituspalvelut, viljelijätukihallinto ja maaseudun kehittäminen maakuntauudistuksessa

Uudistuksessa lähes **3700** työntekijää siirtyy maakunnille
(Kuntatyönantajajat, KT)

Maa- ja elintarviketalous ja maaseudun kehittäminen maakuntauudistuksessa

MMM: Ruoka ja luonnonvarapalvelut

- Maaseudun kehittäminen
- Maa- ja elintarviketalous
- Vesi- ja kalatalous
- Ympäristöterveys (STM kanssa)

MMM:n toimialatyöryhmä: Kuntaliitosta
Tarja Hartikainen ja Taina Väre (varajäsen)

Maa- ja elintarviketalous ja maaseudun kehittäminen maakuntaudistuksessa 1

Kaikkien maakuntien tehtävät:

- maa- ja elintarviketalouden ja maaseudun kehittämisen tehtävät, elleivät toisin sovi maakuntalaissa tarkoitetulla tavalla ja Maaseutuviraston kanssa vahvistettavassa maksajavirastosopimuksessa
- Kaikki ELYjen ja kuntien nykyisin hoitamat maaseutu- ja maataloushallinnon tehtävät siirtyvät maakunnille. Suurin osa näistä on ns. maksajavirastotehtäviä.

Keskitettyt tehtävät:

- Porotalouden tehtävien hoito keskitetysti Lapin maakunnassa
- Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman valtakunnalliset hankkeet keskitetysti Päijät-Hämeen maakunnassa
- **Mavi** (2020 Ruokavirasto) toimii EU-säädösten mukaisena EU:n maaseuturahaston ja maataloustukirahaston maksajavirastona
- **Maksajaviranomaistehtävät** on hoidettava viranomaistehtävinä. Niitä **ei voi siirtää** maakunnan liikelaitokselle tai kolmannelle osapuolelle

Maa- ja elintarviketalous ja maaseudun kehittäminen maakuntauudistuksessa 2

Säädöstilanne MMM/ruokaosaston osalta:

- Maku I-paketti, eduskuntakäsittelyyn 2.3. (mm. maakuntalaki)
- Maku II-paketti, eduskuntakäsittelyyn 8.3.
 - » (207 lakia, MMM:n hallinnonalalta 71 lakia)
 - » Valiokuntakäsittelyt pääosin kesken

Kysymyksiä/keskustelua valiokuntakäsittelyissä (MMM):

- Kielto siirtää maksajavirastotehtävien hoito maakunnan liikelaitokselle
- Porotalouden keskittäminen Lapin maakuntaan?
- Toimivallan säätäminen maakunnalle vs. suoraan viranhaltijalle? (mm. maksajavirastotehtävät, virkaeläinlääkäritehtävät)

Ruokaviraston perustaminen:

- HE laeiksi Ruokavirastosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi eduskunnalle 22.2.2018
- Ruokavirasto aloittaisi 1.1.2019
- Tehtävät AVI:sta ja ELY:stä Ruokavirastoon tapahtuisi 1.1.2020
- Maku II-paketissa 25 lakia, joissa säädetään Eviran tehtävistä ja 26 lakia Mavin tehtävistä

Huomioitava lisäksi **EU:n tietosuoja-asetuksen** edellyttämät muutokset

Maa- ja elintarviketalous ja maaseudun kehittäminen maakuntaudistuksessa 3 Viljelijätukihallinto maakuntaudistuksessa

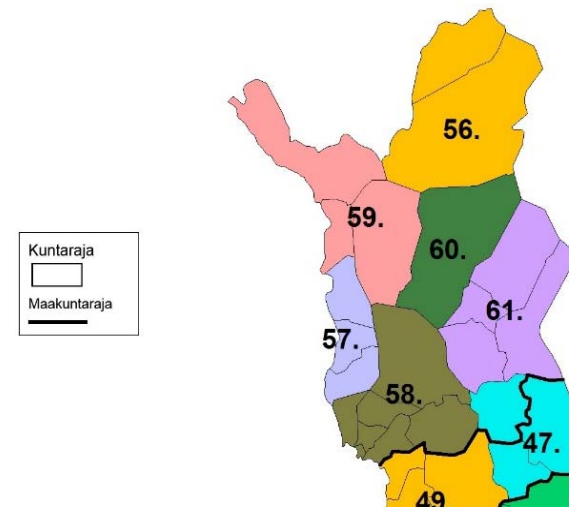
Maakuntalaki: Maakunnan tehtävät...

”Maaseudun kehittäminen sekä maa- ja elintarviketalouden, maaseutuelinkeinojen ja maatilatalouden sekä kala- ja riistatalouden edistäminen ja rahoittaminen, **viljelijätukitehtävät** sekä näihin liittyvät palvelut”

Kysymyksiä:

- Organisaatio
- Viranomaistehtävät
- Henkilöstön siirtyminen kunnasta maakuntaan
- Palveluverkko pitkienetäisyyksien maakunnassa
- Synergia viljelijätukihallinnon, maaseudun kehittämisen ja lomituspalvelujen välillä
- Maaseudun kehittämisen resurssit
- Mitä muuta?

Maaseutuhallinnon YTA-alueet

Maa- ja elintarviketalous ja maaseudun kehittäminen maakuntaudistuksessa 3

Tulossa:

Mavin/Eviran (Ruokaviraston) koulutuskiertros alkusyksy 2018

- Etukäteistietoa/kysymyksiä kerätään etukäteen maakunnista
- MMM mukana kierroksella
- Toiveita MMM:lle?

Maaseutu näkyväksi uusissa maakunnissa – Miten huomioimme maaseudun vahvuudet ja erityistarpeet maakuntaudistuksessa? -kiertue

- Maaseutupolitiikan neuvosto (MANE) ja maaseutuverkostopalvelut
- Viisi suuralueittaista tilaisuutta (viikosta 35 alkaen):
 - 1.Tampere: Varsinais-Suomi, Satakunta ja Pirkanmaa
 - 2.Kuopio: Pohjois-Karjala, Pohjois-Savo, Etelä-Savo ja Keski-Suomi
 - 3.Vaasa: Pohjanmaa, Etelä-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa
 - 4.Oulu: Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu ja Lappi**
 - 5.Helsinki: Uusimaa, Kanta-Häme, Päijät-Häme, Etelä-Karjala ja Kymenlaakso

Toiveita Kuntaliitolle?

Maaseudun kehittäminen ja maakuntaudistus

Maaseudun kehittäminen tulevaisuudessa

CAP-uudistus

- Komission tiedonanto 29.11.2017
- Monivuotinen rahoituskehys 2.5.2018
- Euroopan parlamentti valmistelelee mietintöä (hyväksyminen 5/2018?)
- CAP:n lainsäädäntöesitys 5/2018 lopulla

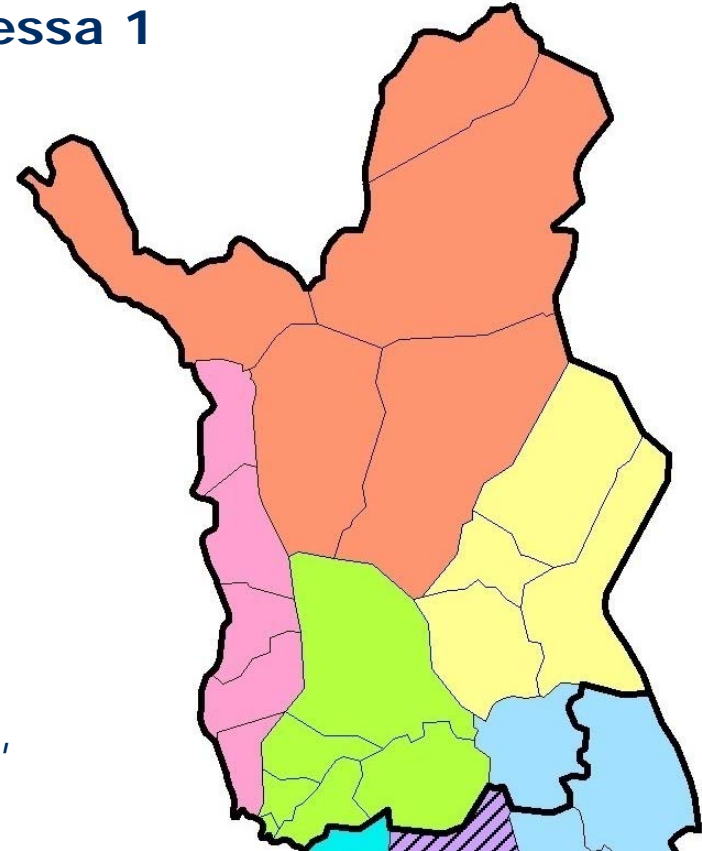
Molemmat pilarit kattava jäsenmaakohtainen **CAP-suunnitelma**, jonka komissio hyväksyy

- Nykyistä maaseutuohjelmaa kevyempi suunnitelma: maakohtaiset tavoitteet, tulokset ja toimenpiteet
- Jäsenmailla enemmän valtaa päättää tukijärjestelmien sisällöstä, valvonnasta ja seurannasta
- Mahdollisuus yksinkertaistamiseen
- EU-varojen hallinnoinnin velvoitteisiin ei muutoksia: esim. maksajaviraston tehtävät

- Rahoitus, uudistuksen voimaantulon aikataulu ja siirtymäkausi avoinna

Lomituspalvelut maakuntauudistuksessa 1

- Samanaikaisesti monta suurta muutosta
 - Keskeisimmät muutokset koskevat
 - » Toimeenpanomallia
 - » Hallintoa
 - » Rahoitusta
 - Tietojärjestelmät (vaihtoehdot)
 - Maakuntien välinen yhteistyö lomituspalveluissa
- Lapissa mm:
- Poronhoitajien sijaisapu
 - Osa-aikaisuus
 - Pitkien etäisyyksien haasteet (aikataulut, kustannukset)

Lomituspalvelut maakuntauudistuksessa 2

Taustaa: Lomituslainsäädännön valmistelu 2016-2017

- **STM:n työryhmä** (6/2016 – 3/2017) valmisteli HE-luonnoksen - tavoitteena lomituspalveluiden kokonaisuudistus
- HE lausuntokierroksella kesällä 2017 > HE luonnokseen muutoksia:
 - » Luovuttiin yrityskohtaisesta vuosilomasta eli vuosiloma säilyy henkilökohtaisena
 - » Yrityskohtaisen vuosiloman tuomat säästöt eivät toteudu > palvelujen taso pysynee ennallaan
- **Syksyllä 2017 uusia poliittisia linjauksia:**
 - » Mm. Reformiministerityöryhmässä linjattiin (11/2017), että turkistuottajien lomituspalvelujen järjestämisestä maakuntien lakisääteisenä tehtävänä luovutaan
 - » **Mela** vastaisi **turkistuottajien** ja **poronhoitajien** lomituspalvelujen järjestämisestä
 - » Molemmat olisivat jatkossa **itsejärjestettyä lomitusta** ja Mela maksaisi kustannusten korvausta
 - » Maakunnalla olisi vapaaehtoinen mahdollisuus tarjota turkistuottajille lomituspalveluja maakuntalain 6 § 2 momentin nojalla

Lomituspalvelut maakuntauudistuksessa 3

Lomituspalveluita koskeva lainsäädäntö

- **Maakuntalaki:** maininta maakunnan tehtävistä: maatalouslomituspalvelut ja vapaaehtoisena turkistuottajien lomituspalvelut
- **Maakuntien rahoituslaki:** Maatalousyrittäjien lomituksen rahoitus hallintomenoineen maakuntien yleiskatteelliselle valtionosuusmomentille
- Turkistuottajien lomituspalvelut ja poronhoitajien sijaisapu STM:n erillismomentille (toiminta alueellisesti rajattua)
- Rahoituksesta noin 98 % siirtyy STM:stä
- **Luova-laki:** ei suoraa mainintaa lomitustehtävistä, koska ei muistakaan vastaavista tehtävistä
- **Lomituslait:** säädetään lomituspalveluista ja hallinnosta
- **Voimaanpanolaki:** em. kolmelle laille

Lomituspalvelut maakuntauudistuksessa 4

Muutokset 2020

Melan tehtäviksi:

- **Poronhoitajien sijaisapu:** itsejärjestetty, Mela korvaa kustannukset
- **Turkistuottajien lomituspalvelut:** itsejärjestetty, Mela korvaa kustannukset

Maakunnan tehtäviksi:

- **maatalouslomituspalvelut:** järjestämisvastuu ja palveluiden tuottaminen (tuottaminen sisältää yksilöön kohdistuvan päätösvallan käytön sekä lomituspalvelujen tarjoamisen)
- Vapaaehtoisena turkistuottajien lomituspalvelu

Luovan tehtäviksi:

- Maatalouslomituspalveluiden, turkistuottajien lomituspalveluiden sekä poronhoitajien sijaisavun **lainmukaisuuden ohjaus ja valvonta (maakunnat ja Mela)**, lomituksen tietojärjestelmä (omistaja) ja tilastointitehtävät
- Luovan ohjaus eroaa Melan nykyisestä: kevyempää ja keskittyy lainmukaisuuden ennako- ja jälkivalvontaan.

STM: em. Tehtävien yleinen **ohjaus, seuranta ja kehittäminen**

Lomituspalvelut maakuntauudistuksessa 5

Henkilöstön siirrot

Kuntatyönantajat (KT):

- alustava selvitys siirtyvästä henkilöstöstä 31.10.2018
- Siirtoa koskevat yhteistoimintamenettelyt luovuttavassa organisaatiossa 9/2018 loppuun mennessä
- Lopullinen selvitys siirtyvästä henkilöstöstä valmis 12/2019
- **Kunnista maakuntiin** siirtyy maatalouslomituksen hallintohenkilöt ja kuntien palveluksessa olevat lomittajat
- **Melan** henkilöstöä jää **Melaan** >poronhoidon sijaisapu ja turkistuottajien lomituspalvelut
- **Melasta** siirtynee **Luovaan** muutamia henkilöitä (lomituksen ohjaus ja valvonta)
- **Kunnista** saattaa siirtyä **Melaan** pari turkislomituksen hallintohenkilöitä
- **STM:** Työ- ja tasa-arvo-osasto hoitaa tehtävät

Lomituspalvelut maakuntauudistuksessa 6

Maatalousyrittäjän lomituspalvelulaki 2020

- Lomituspalveluiden saannin edellytyksiä mukautetaan vastaamaan EU:n valtioneuvoston sääntelyn vaatimuksia:
- Luovutaan eläkevakuutussidonnaisuudesta > uusia yrittäjiä palvelun piiriin
- Lomituspalvelun rajaaminen alkutuotantoon
 - > ravi- ja ratsuhevoset rajataan palvelun piiristä, palvelujen piiriin jää "hevoskasvatukseen käytettävä hevonen" (määriteltävä laissa)
- Palvelujen sisältöön ei tulisi suuria muutoksia
- Lain yksinkertaistaminen voi vaikuttaa mm:
 - » maatalousyrittäjien kokonaistyöajan laskenta (kotieläinyksiköiden mukaan)
 - » lomituspalveluiden tarjonnan pituus yhden päivän aikana muuttuisi nykyisestä.
- Maakunnan lomituspalveluissa maatalousyrittäjien olisi pidettävä osa lomasta yhtä aikaa
- Itsejärjestetyn lomituksen korvauksen maltillinen nosto > säästöt
- Sijaisapumaksun määräytymisen yksinkertaistaminen

Lomituspalvelut maakuntaudistuksessa 7

Turkistuottajien lomituspalvelulaki 2020

- Kaikki turkiseläinten tuottajat siirtyisivät turkistuottajien lomituspalvelulain piiriin
- Kokonaistyöaika laskettaisiin eläinyksiköiden mukaan
- lomituspalveluiden tarjonnan pituus yhden päivän aikana muuttuisi nykyisestä.

Poronhoitajien sijaisapulaki 2020 (tai lomituspalvelulaki?)

- Järjestelmä säilyisi käytännössä ennallaan
- STM säätäisi nykyiseen tapaan vuosittain asetuksella enimmäismäärät korvattaville lomituspalveluille sekä poronhoitajien että turkistuottajien osalta

Lomituspalvelut maakuntauudistuksessa 9

Tulossa...

- **STM suunnittelee kuulemistilaisuutta** lomituspalveluita koskevista lakiesityksistä: laki maatalousyrittäjien lomituspalveluista, laki turkistuottajain lomituspalveluista sekä laki poronhoitajain sijaisavusta
- Näitä koskeva **voimaanpanolaki** myös vielä valmistelussa
- **Eduskunnan käsittely** elokuussa 2018 (lausuntokierrosta ei ole tulossa!)

- Muutokset voimaan 1.1.2020
- Tavoitteena noudattaa kaikessa mahdollisessa muuta maku-uudistukseen liittyvää voimaanpanosäätelyä, jotta lomitus olisi tasa-arvoisessa asemassa.
- Vuoden 2019 ja 2020 taitteeseen tarvitaan **siirtymäsäännökset**: pitämättömät siirtyvät vuosilomat, 2019 tehdyt vuosilomapäätösten voimassaolon varmistaminen jne.
- Henkilöstö siirtyy liikkeenluovutusperiaatteella

- Poliittinen linjaus lomituspalveluiden **yhtiöittämisestä** 4/2018> ei edellytetä yhtiöittämistä
- EU:n notifiointi?

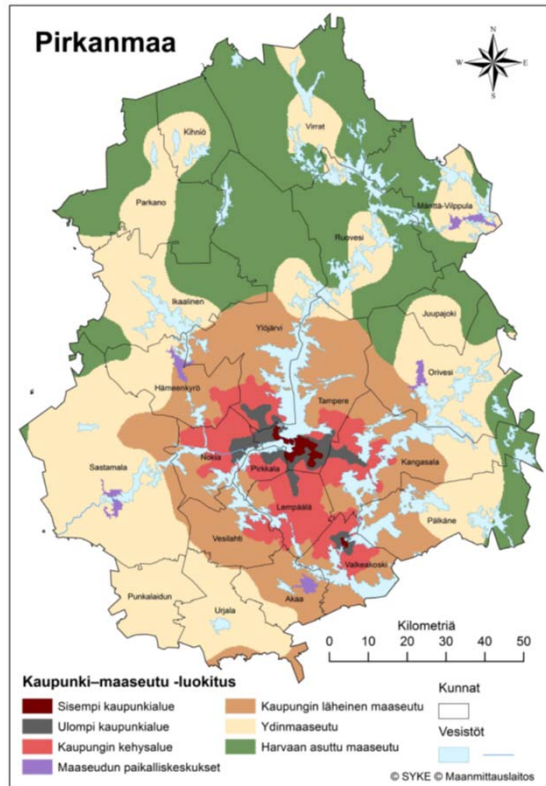
- Lomituspalveluiden **tietojärjestelmähankkeesta** tulossa materiaalia kommentoitavaksi pikapuoliin

Lopuksi...

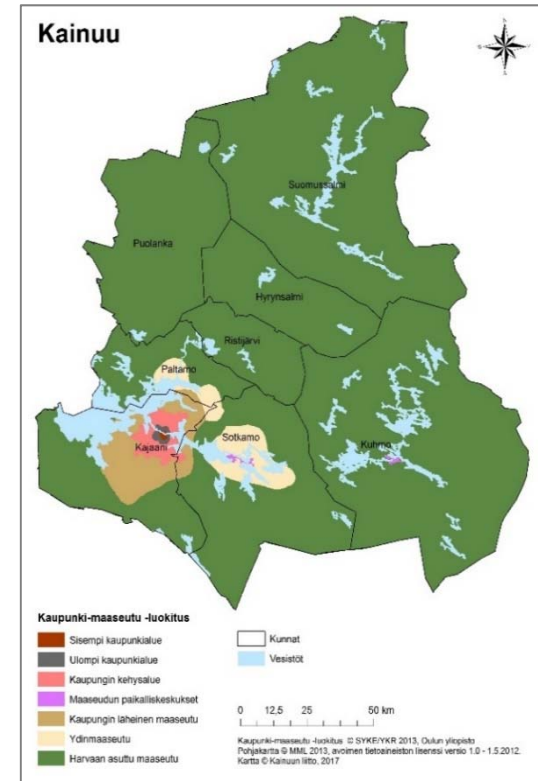
MAASEUTUVAIKUTUSTEN ARVIOINTI TYÖKALUNA MAAKUNTAUUDISTUKSESSA –HANKE 2017-2018

- valtakunnallinen pilottihanke maakunta- ja sote -uudistuksen valmisteluvaiheessa
- Tavoitteena on varmistaa osaltaan, että huomioidaan uudistuksen vaikutukset asioihin, joilla on keskeinen merkitys maaseudun tulevaisuuteen eli maaseudun **palveluihin, elinvoimaan ja demokratiaan**
- Toisena tavoitteena on edistää maaseutuvaikutusten arvioinnin käyttöönottoa sekä kehittää edelleen MVA –työkalua
 - MVA normaaliksi käytännöksi päätöksenteossa eri tasoilla
- Hankkeessa pilotoidaan maaseutuvaikutusten arviointia kahden maakunnan alueella, **Kainuussa ja Pirkanmaalla**
- Tehdään yhteistyötä maaseutupolitiikan sihteeristön ja teemaverkostojen kanssa
- Tuotetaan MVA-materiaalia ja osallistutaan erilaisiin tilaisuuksiin

KOKEMUKSIA KAHDEN ERILAISEN MAAKUNNAN PILOTISTA

- ✓ Kytetään MVA käynnissä olevaan valmisteluun
 - ✓ Arvioidaan valmisteluryhmien aineistoja
 - ✓ Osallistutaan valmisteluryhmiin mahdollisuuksien mukaan
 - ✓ Järjestetään työpajoja ja muita tilaisuuksia maakunnassa
 - ✓ Tuotetaan tietoa arvioinnista
 - ✓ Kysely 4-5/2018, raportti 6/2018
 - ✓ Kehitetään MVA-työkalua: kysymyspatteristoon mukaan vaikutuksen voimakkuus
 - ✓ Osallistutaan erilaisiin tilaisuuksiin
- *”Pirkanmaa: Luodaan mekanismi, millä maaseutu huomioidaan tulevassa maakunnassa”*

Asukkaita 509 356, 23 kuntaa

Asukkaita 74 803, 8 kuntaa

Kiitos mielenkiinnostasi! Kysymyksiä, toiveita?

Taina Väre
Erityisasiantuntija, maaseudun kehittäminen ja pienkunta-asiat
Alueet ja yhdyskunnat, Alueet ja elinkeinot
Suomen Kuntaliitto ry
Toinen linja 14, 00530 Helsinki
+358 9 771 2030, +358 50 462 7279
Taina.Vare@kuntaliitto.fi
www.kuntaliitto.fi